

PEŁNOMOCNIK PREZESA RADY MINISTRÓW
DO SPRAW PROGRAMU CZYSTE POWIETRZE

Piotr Woźny

DGN.0600.6.2019.

Warszawa, dnia 22 sierpnia 2019 r.

Stowarzyszenie Metropolia Krakowska
WPLYNEŁO

data 02 VIII 2019

podpis *Piotr Woźny*

550/2019

Stowarzyszenie

Metropolia Krakowska

ul. Reymonta 20

30-059 Kraków

Szanowni Państwo,

Mając na względzie Petycję Gmin Metropolii Krakowskiej z dnia 14 maja 2019 r., skierowaną do Prezesa Rady Ministrów Pana Mateusza Morawieckiego, w zakresie „wprowadzenia obowiązku rejestracji i okresowych przeglądów kotłów na paliwo stałe”, pragnę serdecznie podziękować za przedłożone postulaty, które wpisują się w działania podejmowane przez rząd w celu poprawy jakości powietrza w Polsce.

Konieczność znaczącej poprawy jakości powietrza w Polsce jest jednym z największych wyzwania, z którymi boryka się polska administracja publiczna i jedną z najpilniejszych potrzeb obywateli Polski. Fatalny stan jakości powietrza w Polsce został podsumowany w wyroku z dnia 22 lutego 2018 r. Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie o sygn. C-336/16, w którym wskazano, że zanieczyszczenie pyłem PM10 w Polsce jest spowodowane głównie tzw. niską emisją (czyli emisją ze źródeł o wysokości nieprzekraczającej 40 m) z ogrzewania gospodarstw domowych, zaś pył PM10 może zawierać substancje toksyczne, takie jak wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, metale ciężkie, dioksyny i furany. Pył ten zawiera cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów, które mogą przenikać do górnych dróg oddechowych i płuc. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej podkreślił, że dotychczasowe środki legislacyjne i administracyjne podjęte w Polsce w celu ograniczenia nieprzepisowych wartości, są niewystarczające. Na problem jakości powietrza w Polsce wielokrotnie zwracała uwagę Najwyższa Izba Kontroli (NIK) w swoich raportach wydawanych na przestrzeni ostatnich lat. W raporcie z dnia 27 sierpnia 2018 r. NIK wskazywała, że głównym czynnikiem wpływającym na złą jakość powietrza w Polsce jest tzw. niska emisja (emitory ulokowane są na wysokości niższej niż 40 m), pochodząca w większości z sektora bytowo-komunalnego, gdzie stosuje się niskiej jakości urządzenia grzewcze, czyli kotły na paliwo stałe. Natomiast według danych Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami, domowe systemy grzewcze odpowiadają za około 43% emitowanego w Polsce szkodliwego dla zdrowia pyłu PM2,5 oraz za aż 87% emisji wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, w tym rakotwórczego benzo[a]pirenu. Prowadzone w Polsce badania ilościowe wskazują, że ponad 80% budynków jednorodzinnych w Polsce ogrzewanych jest paliwami stałymi, z czego aż trzy miliony za pomocą przestarzałych technologicznie, niskosprawnych kotłów na węgiel i drewno, emitujących znaczne ilości zanieczyszczeń (tzw. „kopciuchy”). Ponad 70% domów jednorodzinnych nie posiada żadnej izolacji cieplnej lub jest bardzo słabo ocieplona. Analiza raportów NIK w zakresie dotyczącym kontroli działań administracji publicznej (tak rządowej, jak i samorządowej) różnych szczebli związanych z wydatkowaniem środków publicznych na cele związane z poprawą jakości powietrza wskazuje wprost, iż piętą achillesową polskiej administracji jest brak jednolitej, wielopoziomowej strategii walki z zanieczyszczeniem powietrza, brak koordynacji działań realizowanych przez poszczególne agendy i szczeble administracji, jak również brak stosownych inwentaryzacji danych i wymiany informacji na temat poziomu i przyczyn zanieczyszczenia powietrza między administracją rządową oraz samorządową.

W wielu miejscowościach uruchamiane są instrumenty wsparcia związane z wymianą pieców, podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub montażem alternatywnych źródeł energii, jednakże działania te

prowadzone są bez oparcia się na twardych danych. Tym samym wsparcie nie jest w sposób efektywny zarządzane – nie trafia tam gdzie jest potrzebne i w takiej formie w jakiej jest ono niezbędne.

Tak jak podkreślono powyżej, działanie w zakresie ograniczania niskiej emisji w Polsce jest aktualnie jednym z wyzwań dla polskiej administracji publicznej i jedną z najważniejszych potrzeb dla obywateli Polski. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom zarówno obywateli Polski, jak i organów administracji, w tym przede wszystkim jednostek samorządu terytorialnego, od października 2018 r. Minister Przedsiębiorczości i Technologii w konsorcjum składającym się z pięciu podmiotów, realizuje projekt badawczo - rozwojowy pn. „Zintegrowany system wsparcia polityki i programów ograniczenia niskiej emisji” (ZONE) w ramach programu prac rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków (GOSPOSTRATEG)” współfinansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Projekt jest wspólnym przedsięwzięciem organów administracji rządowej, jednostek naukowo – badawczych oraz stowarzyszenia, działających wspólnie na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce. W skład konsorcjum wchodzi bowiem: Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii (lider projektu), Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy (IŁ-PIB), Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy IOŚ-PIB), Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla (IChPW) oraz Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy. Celem projektu jest wypracowanie i przetestowanie koncepcji zintegrowanego systemu wspierającego działania ograniczające niską emisję poprzez wypracowanie założeń, przygotowanie prototypu i przetestowanie narzędzia informatycznego - zintegrowanego systemu inwentaryzacji źródeł niskiej emisji w Polsce. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia wiedzy nt. źródeł niskiej emisji, rzeczywistych emisji zanieczyszczeń z poszczególnych rodzajów źródeł spalania paliw o nominalnej mocy cieplnej poniżej 1MW, ich oddziaływania na jakość powietrza, czy wpływu na zdrowie człowieka. Pozwoli zinwentaryzować i zidentyfikować źródła niskiej emisji w gospodarstwach domowych, oszacować zewnętrzne koszty zdrowotne w konkretnych obszarach, określić optymalną interwencję mającą na celu likwidację źródeł niskiej emisji, a także efektywnie zarządzać programami nakierowanymi na zmniejszanie ubóstwa energetycznego w naszym kraju. Wreszcie jednym z zadań projektu ZONE jest wypracowanie projektów regulacji związanych z zapewnieniem dostarczenia danych do zintegrowanego systemu inwentaryzacji źródeł niskiej emisji i ich systematyczna aktualizacja. Opracowywanie propozycji zapisów legislacyjnych, w tym projektów ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji oraz niektórych innych ustaw, jak i rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy, odbywa się podczas cyklicznie organizowanych warsztatów legislacyjnych w siedzibie MPiIT, w których biorą udział przedstawiciele m. in. jednostek samorządu terytorialnego. Celem powyższego działania jest opracowanie kompleksowych regulacji pozwalających na stworzenie centralnej ewidencji budynków, w których eksploatowane są źródła spalania paliw o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW, co w konsekwencji pozwoli na monitorowanie zanieczyszczenia powietrza, identyfikacji i kontroli źródeł spalania paliw. Regulacje prawne mają na celu zagwarantować regularne i wiarygodne pozyskiwanie danych oraz ich aktualizację nt. źródeł ogrzewania gospodarstw domowych oraz stanu energetycznego budynków.

Rozwiązania przewidywane w projekcie ustawy, osadzające istnienie systemu wsparcia polityk i programów ograniczenia niskiej emisji w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, definiujące poszczególne grupy interesariuszy, w tym dostawców danych do systemu (wpisanych do wykazu osób uprawnionych) i zapewniających jednocześnie systematyczną aktualizację danych zbieranych do systemu, pozwolą na utworzenie centralnej ewidencji budynków, w której eksploatowane są źródła ciepła o nominalnej mocy mniejszej niż 1 MW. Do kluczowych informacji należą dane na temat źródeł emisji w sektorze komunalno – bytowym, które zostaną pozyskane w efekcie ogólnopolskiej powszechnej inwentaryzacji i zebrane w systemie informatycznym umożliwiającym ich geolokalizację z dokładnością do każdego budynku mieszkalnego w Polsce (adres i współrzędne geograficzne). System ten będzie również umożliwiał zbieranie danych dotyczących stanu energetycznego budynków, informacji o wszelkich formach pomocy publicznej (dotacje, preferencyjne kredyty) przyznanych na termomodernizację bądź wymianę kotłów w budynkach. Elementem systemu będzie również aplikacja mobilna umożliwiająca odpowiednim służbom (np. strażom miejskim, pracownikom organów gmin, itp.) odnotowywanie informacji o interwencjach podejmowanych w stosunku do osób zamieszkujących budynki mieszkalne w konsekwencji zgłoszeń dot. szkodliwych dla zdrowia i życia emisji generowanych z palenisk tych budynków. W ramach narzędzia informatycznego obsługującego ewidencję zostaną wytworzone moduły analityczne, które pozwolą na przeprowadzanie zautomatyzowanych analiz środowiskowych (na przykład wpływ niskiej emisji na lokalną jakość powietrza), zdrowotnych czy też finansowych dotyczących zjawiska niskiej emisji i metod jej zwalczania. W szczególności te narzędzia analityczne będą umożliwiały i racjonalizowały podejmowanie decyzji inwestycyjnych wspierających przeciwdziałanie zjawisku niskiej emisji na danym terenie

(ulica, dzielnica, wieś/miasto, gmina, powiat, województwo) poprzez analizę kosztów i oczekiwanych efektów wariantowych form interwencji publicznej (wsparcie wymiany na kotły węglowe piątej generacji, wsparcie wymiany kotłów węglowych na gazowe czy też wsparcie podłączenia danego budynku mieszkalnego do systemu ciepłowniczego).

Projektowana regulacja przyczyni się do postępującego zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza wywołanego emisjami z indywidualnych systemów grzewczych z sektora komunalno-bytowego, będącego przyczyną przedwczesnych zgonów oraz z chorób wywołanych zanieczyszczonym powietrzem (są to m.in. koszty leczenia nowotworów, udarów, zawałów, astmy i innych chorób, do których powstania i zaostrzenia przyczynia się smog). Dodatkowo system pomoże zrealizować na różnych szczeblach administracji samorządowej programy ochrony powietrza (gmina, województwo). Zbudowane narzędzie pozwoli jednocześnie optymalizować współpracę między administracją rządową a samorządową w obszarze walki z niską emisją. Stworzenie tego rodzaju mostu informatycznego pomiędzy administracją rządową oraz samorządami doprowadzi do znaczącej poprawy efektywności realizacji i rozliczalności programów ochrony powietrza, jak również przyczyniać będzie się do lepszego planowania i wydatkowania środków publicznych przeznaczanych na poprawę jakości powietrza w Polsce. Uruchomienie pierwszych funkcjonalności ogólnokrajowego systemu ZONE planowane jest natomiast na rok 2021.

Z poważaniem,

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized initials and a surname, positioned to the right of the closing text.

Do wiadomości:

- 1) Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – dot. pisma nr BPRM.216.3.19.2019.JG(2) z dnia 16 maja 2019 r.

